

Instytut Pamięci Narodowej - Poznań

<https://poznan.ipn.gov.pl/pl7/edukacja/edukacja-poznan/akcja-edukacyjna-zapal/37692,4-akcja-Zapal-znicz-pamieci-Poznan-21-pazdziernika-2012.html>
03.05.2024, 21:09

4. akcja „Zapal znicz pamięci” - Poznań, 21 października 2012

Akcja medialno-edukacyjna Radia Merkury Poznań i Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN w Poznaniu „Zapal znicz pamięci” organizowana jest w Wielkopolsce pod honorowym patronatem Marszałka Województwa Wielkopolskiego od 2009 roku. Uczestnicy zapalali znicze w miejscach zbiorowych egzekucji, w lasach, na rynkach miast, na cmentarzach, i przesyłali zrobione tam zdjęcia do Rozgłośni Regionalnej Polskiego Radia w Poznaniu.

Zdjęcia z lat poprzednich, często z komentarzami, można znaleźć na stronie internetowej Radia Merkury.

W tym roku akcja „Zapal znicz pamięci” odbyła się w niedzielę 21 października w Wielkopolsce, a także na Pomorzu, Kujawach, Śląsku i ziemi łódzkiej (czyli dawnych ziemiach wcielonych do III Rzeszy). Znicze zapłonęły w ponad stu miejscach w Wielkopolsce oraz w Berlinie i Dreźnie. Akcja polegała na zapaleniu zniczy o godzinie 12.00 w miejscach pamięci narodowej związanych z II wojną światową oraz na przesłaniu zdjęć na stronę internetową Radia Merkury Poznań (znicz@radiomerkury.pl)

Zaangażowały się w nią Radio Merkury Poznań, Radio PiK, Radio Katowice, Radio Gdańsk i Radio Łódź oraz Biura Edukacji Publicznej IPN w Poznaniu, Bydgoszczy, Katowicach, Łodzi i Gdańsku, zachęcając rodaków do upamiętnienia Polaków mordowanych w ramach niemieckiego planu eksterminacji elit. Akcja miała na celu nie tylko uczczenie pamięci regionalnych bohaterów, na których dokonywano egzekucji za to, że byli Polakami, patriotami, ludźmi aktywnymi społecznie – elitą narodu polskiego, ale także przypomnienie, że warunki okupacji na ziemiach wcielonych do III Rzeszy były znacznie gorsze niż w Generalnym Gubernatorstwie. Jednocześnie celem było przypomnienie udziału Wielkopolan w tajnym nauczaniu, powstaniu warszawskim czy też w strukturach polskiego państwa podziemnego nie tylko w tzw. Kraju Warty, ale i w Generalnym Gubernatorstwie.

Honorowym patronem akcji był, jak co roku, Marszałek Województwa Wielkopolskiego Marek Woźniak, który w tym roku zapalił znicz pamięci w Gostyniu w 73-rocznicę egzekucji miejscowych elit.

Symbolami tegorocznego „wielkopolskiego” znicza byli:

- Gerard Linke, nauczyciel i harcerz
- Leon Prauziński, malarz i powstaniec
- Irena Bobowska, konspiratorka i poetka

Do tegorocznej akcji „Zapal znicz pamięci” włączyły się również Muzeum Martyrologiczne w Żabikowie, Wielkopolskie Muzeum Walk Niepodległościowych – Fort VII oraz poznańskie Centrum Kultury „Zamek”, które można było zwiedzać z przewodnikiem. Centrum Kultury Zamek, mieszczące się w gmachu będącym w latach II wojny światowej siedzibą namiestnika tzw. Kraju Warty, zaprosiło do obejrzenia filmów dokumentalnych zrealizowanych przez Muzeum Martyrologiczne w Żabikowie, poświęconych tamtemu okresowi:

- godz. 13.00 „Zniewolony Poznań 1939–1945”
- godz. 14.00 „Stadion” i „Tiegenhof”
- godz. 15.00 „Zniewolony Poznań 1939–1945”
- godz. 16.00 „Stadion” i „Tiegenhof”

Znicze pamięci zapłonęły w **powiecie gnieźnieńskim**. Do akcji Radia Merkury przyłączyli się członkowie Piastowskiego Towarzystwa Historyczno Turystycznego. Zapalono znicze w dwunastu miejscach powiatu gnieźnieńskiego.

Młodzi radni, strażacy z OSP **Dopiewo** i uczniowie Szkoły Podstawowej im. Astrid Lindgren w **Dąbrowie** wysprzątały **Groby Zakrzewskie** przed akcją "Zapal znicz pamięci". W sobotę pojawili się w kwaterze głównej, kwaterze studentów i wraz ze strażakami oraz opiekunami sprzątały groby zapomnianych bohaterów, udroznili leśne przejścia, umyli płyty grobu i pomnik oraz pomalowali ławki. Od listopada 1939 roku do 1945 roku na leśnym obszarze koło miejscowości Zakrzewo odbywały się masowe egzekucje polskich obywateli. Jako pierwsi wymordowani zostali studenci Uniwersytetu Poznańskiego (ok. 70 osób). Pod koniec wojny Niemcy dokonali ekshumacji a następnie spaleni ciał pomordowanych. W celu zatarcia śladów doły zostały zasypane a w miejscu tym zasadzono młody las. W sumie w Grobach Zakrzewskich spoczywa ok. 6 tys. Polaków.

W ramach akcji „Zapal znicz pamięci” członkowie Stowarzyszenia „Grupa Rowerowa im. Jana Pawła II” z **Kościana** uczcili pamięć pomordowanych przez hitlerowskiego okupanta i zapalili znicze w miejscach kaźni w **powiecie kościańskim** - na Rynku w Kościanie, w Parku Miejskim w Kościanie, na Rynku w **Śmiglu**, w lesie w pobliżu **Kurzej Góry** i w lesie pod **Jarogniewiczami**.

O godz. 12.10 uczniowie Szkoły Podstawowej nr 11 w **Koninie** wraz z nauczycielem historii - Agnieszką Czechowską - zapalili znicze pod pomnikiem upamiętniającym mieszkańców i pracowników **Cukrowni Gostawice** zamordowanych w latach 1939 - 1945 przez niemieckich okupantów.

Grupa pilskich rowerzystów dotarła do **Zelgniewa** gdzie zapali znicz przy tablicy poświęconej Szczepanowi Ławniczakowi, funkcjonariuszowi Straży Granicznej zamordowanemu 1 września 1939 roku siekierą przez swych niemieckich sąsiadów.

W ramach akcji "Zapal znicz pamięci" członkowie stowarzyszenia Wszechnica Obywatelska w samo południe zapalili znicze w **Turku** i **Malanowie**. Ten symboliczny gest pozwala nie zapominać o ofiarach zbrodni hitlerowskich. Znicze zostały zapalone pod tablicą upamiętniającą nauczycieli z powiatu tureckiego pomordowanych w obozach zagłady oraz pod pomnikiem "Nigdy więcej wojny", upamiętniającym Polaków zamordowanych podczas wojny. Znicz pamięci zapłonął także w Malanowie pod tablicą dedykowaną polskim ofiarom II wojny światowej.

W **Podrzewiu** gm. Duszniki zapłonął znicz pod tablicą upamiętniającą Kazimierza Baranieckiego; porucznika wojska polskiego, powstańca wlkp., weterana wojny polsko-bolszewickiej, odznaczonego Krzyżem Orderu Virtuti Militari, nauczycielowi i ówczesnemu kierownikowi szkoły ludowej w Podrzewiu, zamordowanego w Katyniu w 1940 roku, znicz zapalił członek zarządu Towarzystwa Miłośników Ziemi Dusznickiej Marian Zaglanicz.

Do akcji Zapal Znicz Pamięci dołączyło się Gimnazjum im. Powstańców Wielkopolskich w **Lwówku**. Udział w akcji wzięli: młodzież Gimnazjum; burmistrz Miasta i Gminy - Piotr Długosz; dyrektor Gimnazjum - Bogdan Rozciszewski; radny Rady Miejskiej - Zbigniew Gawełek; nauczyciele Gimnazjum: Małgorzata Brych (koordynator akcji) i Anna Loba (historyk). Zapalono znicze i oddano hańd poległym przy Pomniku Walk Narodowo-Wyzwoleńczych, przy pomniku błogosławionego księdza Włodzimierza Laskowskiego, który zginął w czasie wojny w Gusen, mogile Teodora Mizery - poległego w pierwszych dniach wojny oraz poległym Powstańcom Wielkopolskim.

Gimnazjaliści Centrum Edukacyjnego Sióstr Nazaretanek z **Kalisza** zapalili znicze pamięci pod tablicą poświęconą pamięci germanizowanych dzieci. Podczas II wojny światowej właśnie w murach tej szkoły mieścił się Das Kinderheim - czyli Dom Dziecka. Niestety kaliszanie nie wiedzą o tym co w czasie okupacji było za wielkim murem. Mimo, że ośrodek mieścił się przy jednej z głównych ulic miasta.

Znicz pamięci w **Kaliszu** zapłonął dziś także w miejscu, gdzie zginął ks. Roman Piotrowski - proboszcz parafii w Choczcu. Katolicki kapłan został rozstrzelany 18 października 1939 roku przez Niemców za rzekome posiadanie broni.

Znicze pamięci zapłonęły także w **Wielichowie**. Zapalili je harcerze. Znicze stanęły przy kościele farnym, w którym przed wojną posługę pełnił ksiądz Józef Górski zamordowany przez Niemców w Dachau i symbolicznie - na cmentarzu w Wielichowie pod pomnikiem Powstańców Wielkopolskich. "Ta akcja, to świetna lekcja historii", mówi opiekun harcerzy z Wielichowa, Paweł Michalski. Harcerze z Wielichowa od samego początku biorą udział w akcji Zapal znicz pamięci.

Jeszcze we mgle - o godzinie 10.00 - zapłonęły znicze pamięci na Placu Wolności w **Koninie** - pod murem Domu Zemełki. Właśnie tam 22 września 1939 r. w publicznej egzekucji rozstrzelano dwóch zakładników: 47-letniego Aleksandra Kurowskiego i 70-letniego Mordche Słodkiego. Znicze zapalili członkowie klubu PTTK w Koninie, rowerzyści z sekcji cyklo-turystycznej oraz członkowie Sport Klub Konin. Mimo mgły dotarli do historycznych miejsc pamięci na rowerach.

Nie zabrakło Towarzystwa Przyjaciół Konina i II Liceum, które nosi imię Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. Członkowie Stowarzyszenia Przyjaciół Miasta **Koła** nad Wartą pochylili się nad zbiorową mogiłą ofiar bombardowania na dworcu kolejowym w swoim mieście - zastanawiali kto spoczywa w mogile. Wiadomo, że życie straciło tam 250 osób. Światełko pamięci pali się również w **Różopolu** - w gminie Ślesin - gimnazjaliści zapalili je w miejscu gdzie odwiecie za śmierć czterech Niemców wykonano egzekucję na 18 osobach.

Towarzystwo Miłośników Ziemi Dusznickiej przyłączyło się do akcji Zapal Znicz Pamięci odwiedzając miejsca pamięci i zapalając znicze na terenie gm. Duszniki. Znicze zapłonęły pod pomnikiem ku pamięci ofiar zamordowanych w lesie pod miejscowością **Grzebienisko** - gm. Duszniki, na początku wojny zamordowano tam ok 72 osób z okolic, a

także Fortu VII, pod pomnikiem walk i męczeństwa w **Dusznikach** - upamiętniającym powstańców wlkp, bohaterskich żołnierzy oraz ofiary wojny 1939 - 1945.

Pięć kilometrów pieszo w jedną stronę (w tym ponad trzy w lesie) pokonali, mocząc buty, uczestnicy akcji Zapal Znicz Pamięci we **Wrześni**. Po drodze zapalili znicze w dwóch miejscach straceń, a celem ich marszu było ukryte za miastem miejsce mordy na około 50 Polakach. Przewodnikiem spacerowiczów był dyrektor Muzeum Regionalnego we Wrześni Sebastian Mazurkiewicz. W marszu wzięło udział około dwudziestu osób, w wieku od gimnazjalnego do - emerytalnego. Wrześnińskie Muzeum w akcji wzięło udział po raz pierwszy.

W ramach społecznej akcji Zapal Znicz Pamięci uczniowie, nauczyciele Szkoły Podstawowej im. Powstańców Wielkopolskich w **Pniewach** oraz harcerze 15 Drużyny Harcerskiej im. Bolesława Chrobrego w niedzielne południe 21 października 2012 zapalili znicze na mogile zamordowanych 6 września 1939 Pniewian.

W akcję Zapal Znicz Pamięci na terenie gminy **Trzemeszno** włączyli się uczniowie Zespołu Szkół Gimnazjum i Liceum im. Michała Kosmowskiego w Trzemesznie pod opieką nauczycieli Przemysława Woźnego i Macieja Adamskiego. Zapalili znicze w **Niewolnie** pod pomnikiem upamiętniającym rozstrzelanych przez Niemców 10 września 1939 roku 19 obrońców Trzemeszna.

Następnie część osób udała się do oddalonego o kilka kilometrów od Trzemeszna **Kocinia**, nieistniejącej już osady, gdzie w październiku 1939 roku rozstrzelano 27 patriotów. Pozostali zapalili znicze również na trzemeszeńskim cmentarzu przy pomniku-zbiorowej mogile 60 osób, które zginęły stawiając opór niemieckim najeźdźcom w 1939 roku. Znicze zapalono także w mieście pod tablicą upamiętniającą rozstrzelanego przez Niemców dowódcę obrony cywilnej Trzemeszna Andrzeja Marchlewicza oraz tablicą poświęconą pamięci Wojciecha Bąka z pobliskiego Kozłowa, społecznika i patrioty zamęczonego przez Niemców w 1939 r.

W **Skokach (pow. Wągrowiec)** zapalono znicze pamięci na cmentarzu parafialnym na mogiłach ośmiu mieszkańców Skoków, a także trzech mieszkańców wsi Potrzeznowo zamordowanych przez hitlerowców w pierwszych tygodniach II wojny światowej. Znicze zapłonęły również pod tablicami znajdującymi się na bramie cmentarza parafialnego-ufundowanymi przez lokalną społeczność - pierwszą (z roku 2009) upamiętniającą żołnierzy i policjantów, dla których Ziemia Skocka była miejscem urodzenia, nauki lub pracy zamordowanych przez NKWD ZSRR w Katyniu, Charkowie, Kalininie-Twerze oraz drugą (z roku 2003) poświęconą powstańcom wielkopolskim, związanym z naszym miasteczkiem. Tablica ta informuje również, że cmentarz parafialny w Skokach jest symbolicznym miejscem spoczynku Brunona Klewenhagena i Andrzeja Kłosowskiego, którzy zginęli w hitlerowskich obozach zagłady. Kolejne znicze pamięci pojawiły się pod tablicą z roku 1967 (600-lecie miasta) ufundowaną w hołdzie mieszkańcom poległym w walkach za wolność ojczyzny i pomordowanym w więzieniach i obozach koncentracyjnych. Ostatnim miejscem,

gdzie zapalono znicze jest pamiątkowy głaz znajdujący się w pobliskim **Antoniewie** na terenie byłego obozu jenieckiego, w którym w latach 1939-1945 więziono kilka tysięcy żołnierzy i oficerów polskich, amerykańskich, belgijskich, brytyjskich, francuskich, jugosłowiańskich, norweskich i włoskich.

W ramach akcji „Zapal znicz pamięci” grupa Polaków mieszkających w Berlinie zapaliła znicze w miejscach uświęconych krwią naszych Rodaków na terenie **Berlina** i okolic. Znicze zostały zapalone na terenie więzienia **Berlin-Plötzensee** (miejsce wykonywania wyroków śmierci przez ścięcie gilotyną ok. 250 Polaków z Rodła, Związku Walki Zbrojnej, Stronnictwa Narodowego i Związku Harcerstwa Polskiego) i w obozie **Sachsenhausen** miejscu uwięzienia i śmierci tysięcy naszych Rodaków (profesorowie Uniwersytetu Jagiellońskiego, gen. Grot-Rowecki, polskie duchowieństwo).

Ponad dwudziestu druhów ochotników zgromadziło się w **Lesie Rydzyńskim** przy krajowej "Piątce", aby uporządkować mogiły ofiar zbrodni hitlerowskiej. W porządkowaniu miejsca pamięci uczestniczył Wicestarosta Leszczyński, Jarosław Wawrzyniak, który przybliżył historię ówczesnych wydarzeń, jak również Wiceburmistrz Miasta i Gminy Rydzyna, Łukasz Bartkowiak oraz radny Rady Miejskiej Rydzyny, Kornel Malcherek. W lesie znajduje się pomnik oraz groby upamiętniające 339 obywateli różnych narodowości zamordowanych w tym miejscu w latach 1943-1945. Od kilku lat o miejsce pamięci dbają strażacy z Ochotniczych Straży Pożarnych w **Rydzie i Dąbczu**. W tym roku, w związku ze zbliżającym się Świętem Wszystkich Świętych, z inicjatywą uporządkowania terenu wystąpili drzewiarze Mariusz Walkowiak z Rydzyny oraz Marek Rybiński z Dąbcza. Ochotnicy uporządkowali alejki oraz złożyli świeże wieńce i zapalili znicze.

Nie tylko w Wielkopolsce w tym roku zapłonęły znicze w ramach akcji „Zapal znicz pamięci”. Otrzymaliśmy zdjęcia z **Niemiec**. Dr Birgit Sack zapaliła znicz w Miejscu Pamięci przy Placu Monachijskim w **Dreźnie**, gdzie zgilotynowana została Poznańska Piątka. Grupa Polaków mieszkających w Berlinie odwiedziła dwa miejsca. W samym Berlinie zapaliła znicze w więzieniu **Berlin-Plötzensee** (miejsce wykonywania wyroków śmierci przez ścięcie gilotyną ok. 250 Polaków z Rodła, Związku Walki Zbrojnej, Stronnictwa Narodowego i Związku Harcerstwa Polskiego) i w obozie **Sachsenhausen**.

Wielkopolska – czasowo w Warszawie – zapalili znicz przy pomniku pomordowanych w lasach miejscowości **Lućmierz-Las** („Treść tradycyjnie "poprawna" - nie wiadomo kto mordował - wstyd, mam nadzieję że zostanie to zmienione” – pisze pan Marian). Harcerze z 78 Drużyny Harcerskiej "Halny" w **Bielsku-Białej** zapalili Znicz Pamięci przy pomniku Polaków rozstrzelanych w listopadzie 1939 roku, a Strzelcy z Jednostki Strzeleckiej 3024 Katowice Związku Strzeleckiego Strzelec zaciągnęli wartę honorową i zapalili znicz pamięci w kilku miejscach w **Rudzie Śląskiej**, między innymi przy tablicy ku czci Jadwigi Markowej, bestialsko zamordowanej przez Niemców we wrześniu 1939 roku, **Chorzowie**, **Katowicach** i **Mysłowicach**. Gimnazjaliści ze szkoły w Kornowacu uczestniczyli w akcji w **Pogrzebieniu**: na terenie klasztoru przy ul. Brzeskiej – pod pomnikiem ku czci polskich dzieci zamordowanych przez hitlerowców w obozie w latach II wojny światowej oraz na

cmentarzu parafialnym pod pomnikiem, który jest grobem zbiorowym wojennych ofiar obozu Polenlager 82 oraz 7 mieszkańców Pogrzebienia i Kornowaca. Członkowie Klubu Historycznego im. AK przy I LO w **Łowiczu** odwiedzili dwa miejsca w swoim mieście – pierwsze poświęcone jest harcerzom, zamordowanym przez Niemców we wrześniu 1939 r., a drugie mieszkańcom Łowicza, zamordowanym w czasie całej okupacji. W **Radomsku** przyłączyło się do akcji Centrum Integracji Młodzieży. Młodzi zapalili znicz na tzw. Kopcu, gdzie w czasie II wojny światowej hitlerowcy dokonali masowych egzekucji radomszczan. Prawdopodobnie zginęło tam około 50 osób. Znicz został zapalony także pod pomnikiem ku czci ofiar pomordowanych w obozie przejściowym w **Nieborowicach** koło Gliwic

Poniżej link do fotografii z przebiegu akcji umieszczonych na stronach Radia Merkury Poznań:

<http://www.radiomerkury.pl/informacje/pozostale/zapal-znicz-pamieci-pamietaj.html>

Poniżej zdjęcia z zapalania zniczy pamięci pod Pomnikiem Polskiego Państwa Podziemnego i Armii Krajowej w Poznaniu oraz na Forcie VII w Poznaniu.